IEROMONAH

SERAFIM

ROSE

SCRIERI

IEROMONAH

SERAFIM ROSE

SCRIERI

Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfinţitului Părinte Galaction,
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului

editura Σοφία

Editura Cartea Ortodoxă
Bucureşti

IEROMONAH SERAFIM ROSE

Ortodoxia și religia viitorului

Religiile „monoteiste“

Avem același Dumnezeu ca și necreștinii?
Pr. Basile Sakkas

Traducere din limba engleză de
Maria Băncilă

CAPITOLUL I

Religiile „monoteiste"

Avem același Dumnezeu ca și necreștinii?
Pr. Basile Sakkas

Evreii, musulmanii și creștinii ... trei expresii ale aceluiași monoteism, ce se fac auzite în istorie ca glasurile cele mai autentice și străvechi, cele mai cutezătoare și mai sigure. De ce nu ar fi așadar posibil ca numele aceluiași Dumnezeu, în loc să genereze opoziții ireconciliabile, să ducă la respect reciproc, la înțelegere și coexistență pașnică? Oare invocarea aceluiași Dumnezeu, a aceluiași Tată, în loc să aducă un prejudiciu dezbaterilor teologice, nu ar trebui să ne ajute să descoperim ceea ce este atât de evident, și totuși atât de greu de acceptat – că fiind cu toții fii aceluiași Tată, suntem prin urmare frați?

(Papa Paul al VI-lea, *La Croix*, 11 august 1970)

În ziua de joi, 2 aprilie 1970, a avut loc la Geneva o mare manifestație religioasă. În cadrul celei de-a doua Conferințe a Asociației Religiilor Unite, reprezentanții a zece mari religii au fost invitați să se întrunească în Catedrala Sfântul Petru. Această „rugăciune comună" se baza pe următorul argument: „Credincioșii tuturor acestor religii au fost invitați să intre în comuniune, *închinându-se împreună aceluiași Dumnezeu*!" Să vedem acum dacă această afirmație este justificată, din perspectiva Sfintei Scripturi.

Pentru ca lucrurile să fie mai uşor de înţeles, ne vom limita discuţia la cele trei religii care și-au succedat în istorie, în această ordine: iudaismul, creștinismul și islamismul. Toate aceste trei religii se revendică, de fapt, de la o origine comună, de la închinarea la Dumnezeul lui Avraam. Astfel, în opinia multora, de vreme ce cu toții suntem urmași ai lui Avraam (evreii și musulmanii după trup, iar creștinii în duh), atunci cu toții Îl avem ca Dumnezeu pe Dumnezeul lui Avraam și toate cele trei religii se închină (fiecare în felul său, desigur) *aceluiași Dumnezeu*. Iar acest unul și același Dumnezeu constituie, într-un mod oarecare, temeiul nostru de unire și de „înțelegere reciprocă", fapt care ne îndeamnă la o „relație frățească" – după cum sublinia Marele Rabin, dr. Şafran, parafrazând cuvintele psalmului: „Ce este mai bun și mai frumos, decât a vedea frații adunați laolaltă...[1]".

[1] Parafraza se referă la Psalmul 132, 1: „Iată acum ce este bun și ce este frumos, decât numai a locui frații împreună!" (*n. tr.*).

Din această perspectivă, este evident că Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, Fiul Cel din veşnicie împreună cu Tatăl Cel mai înainte de veci, ca şi Întruparea, şi Crucea Sa, şi Învierea Sa preaslăvită şi cea de a Doua şi Înfricoşată a Sa Venire – toate devin nişte detalii secundare, care nu ne pot împiedica să „ne înfrăţim" cu aceia care Îl consideră un „simplu profet" (potrivit Coranului) sau „fiul desfrânatei" (după anumite tradiţii talmudice)! Iisus din Nazaret şi Mahomed sunt prin urmare aduşi la acelaşi nivel. Nu ştiu ce creştin, demn de acest nume, ar putea accepta lucrul acesta în conştiinţa sa.

S-ar putea argumenta că aceste trei religii, lăsând la o parte trecutul, ar putea cădea de acord că Iisus Hristos este o persoană extraordinară, cu totul excepţională, şi că El a fost trimis pe pământ de Dumnezeu. Dar pentru noi creştinii, dacă Iisus Hristos nu este *Însuşi Dumnezeu*, El nu poate fi considerat drept un „profet" sau un „trimis al lui Dumnezeu", ci doar un impostor fără seamăn, care „s-a făcut pe sine Fiu al lui Dumnezeu", adică *egalul* lui Dumnezeu (Mc. 14, 61-62). Potrivit acestei soluţii ecumenice la nivel supra-confesional, Dumnezeul Cel în Treime închinat al creştinilor nu s-ar deosebi de unicul Dumnezeu al iudaismului şi al islamismului, al vechii erezii sabeliene[1], al anti-trinitarismului modern, sau al anumitor secte iluministe. Nu ar mai fi *Trei Persoane şi o singură Dumnezeire*, ci o singură Persoană, neschimbătoare după unii, sau care îşi schimbă succesiv „măştile" (Tatăl-Fiul-Duhul) după alţii! Şi, cu toate acestea, se susţine că este vorba de *„acelaşi Dumnezeu"*.

Aici, s-ar putea aduce următoarea obiecţie naivă: „Dar aceste religii au un punct comun: toate trei Îl mărturisesc pe *Dumnezeu-Tatăl*." Însă, potrivit Sfintei Tradiţii ortodoxe, aceasta este o absurditate. Noi mărturisim astfel: „Slavă Sfintei, celei deofiinţă, de-viaţă-făcătoarei şi *nedespărţitei* Treimi". Cum L-am putea despărţi pe Tatăl de Fiul, când Iisus Hristos spune: *Eu şi Tatăl una suntem* (In 10, 30), iar Sfântul Ioan Apostolul, Evanghelistul şi Teologul, Apostolul Iubirii, afirmă clar: *Oricine-L tăgăduieşte pe Fiul nu-L are nici pe Tatăl* (I In 2, 23)?

Şi chiar dacă toate cele trei religii Îl numesc pe Dumnezeu, *Tată*: Al cui Tată este El cu adevărat? Pentru evrei şi pentru musulmani, El este Tatăl tuturor oamenilor în planul *creaţiei*, al *facerii*; pe când pentru noi, creştinii, El este, înainte de toate, *mai înainte de întemeierea lumii* (In 17, 24), *Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos* (Efes. 1, 3), şi prin Hristos este şi Tatăl nostru *prin înfiere* (Efes. 1, 4-5), în planul *mântuirii*. Ce asemănare poate fi, atunci, între paternitatea dumnezeiască din creştinism şi cea din celelalte religii?

S-ar mai putea spune: „Şi totuşi, Avraam s-a închinat Dumnezeului Celui adevărat; iar evreii, prin Isaac, şi musulmanii, prin Agar, sunt urmaşii acestui închinător întru adevăr". Aici trebuie clarificate mai multe lucruri. Avra-

[1] Sabellius (Sabelie) condamnat în 261 d.Hr., este autorul unei doctrine eretice care susţinea că cele trei Persoane ale Sfintei Treimi nu sunt decât trei aspecte ale unei singure persoane (*n. tr.*).

am nu se închina unui Dumnezeu unipersonal, așa cum Îl concep alte religii monoteiste, ci lui Dumnezeu în chipul Sfintei Treimi. Citim în Sfânta Scriptură: *Apoi Domnul S-a arătat iarăși lui Avraam la stejarul Mamvri [...] Atunci ridicându-și ochii săi, a privit și iată trei Oameni stăteau înaintea lui; și cum I-a văzut, a alergat din pragul cortului său în întâmpinarea Lor și s-a închinat până la pământ* (Fac. 18, 1-2). Cum era așadar Dumnezeu, atunci când I s-a închinat Avraam? Avea oare o formă unipersonală sau chipul Sfintei Treimi? Noi, creştinii ortodocşi, cinstim această arătare veterotestamentară a Sfintei Treimi în ziua Cincizecimii, când ne împodobim bisericile cu ramuri care închipuie străvechiul stejar, și ne închinăm în fața icoanei Celor trei Îngeri, cum a făcut și Părintele Avraam! Descendența trupească din Avraam nu poate fi nimănui de folos, dacă nu este renăscut prin apa Botezului, în credința lui Avraam. Iar credința lui Avraam era credința în Iisus Hristos, după cum Domnul nostru Însuşi a spus-o: *Avraam, părintele vostru, a fost bucuros să vadă ziua Mea și a văzut-o și s-a bucurat* (In 8, 56). Aceeași era și credința proorocului și regelui David, care L-a auzit pe Tatăl Ceresc vorbind cu Fiul Cel deoființă cu Sine: *Zis-a Domnul Domnului Meu* (Ps. 109, 1; F. Ap. 2, 34). Aceeași era și credința celor trei tineri din cuptorul cu foc, și care au fost scăpați de *Fiul lui Dumnezeu* (Dan. 3, 25); și a proorocului Daniel, căruia i s-au descoperit cele două firi ale lui Iisus în taina Întrupării Sale, văzând cum Fiul Omului a venit la Cel Vechi de Zile (Dan. 7, 13). De aceea spune Domnul, adresându-se urmașilor (posteritate care, după trup, era incontestabilă) lui Avraam: *Dacă ați fi fiii lui Avraam, ați face faptele lui Avraam* (In 8, 39), iar aceste fapte sunt *să credeți în Acela pe care El L-a trimis* (In 6, 29).

Cine sunt, așadar, *urmașii* lui Avraam? Fiii lui Isaac, după trup, sau fiii Agarei, egipteanca? Sunt Isaac sau Ismael urmașii lui Avraam? Ce ne învață Sfânta Scriptură prin gura dumnezeiescului Apostol? *Făgăduințele au fost rostite lui Avraam și urmașului său. Nu zice: „și urmașilor" – ca de mai mulți – ci ca de unul singur: „și urmașului tău", Care este Hristos* (Gal. 3, 16). *Iar dacă voi sunteți ai lui Hristos, sunteți deci urmașii lui Avraam, moștenitori după făgăduință* (Gal. 3, 29). Așadar, în Iisus Hristos a devenit Avraam *tată al multor neamuri* (Fac. 17, 5; Rom. 4, 17). Având asemenea făgăduințe și asemenea adeveriri, ce înțeles mai are descendența din Avraam, după trup? După Sfânta Scriptură, Isaac este considerat *sămânță* sau *urmaș,* dar numai ca *preînchipuire a lui Iisus Hristos.* Spre deosebire de Ismael, fiul Agarei (Fac. 16, 1 ș.u.), Isaac s-a născut printr-o minune, din „neputința" unei femei sterpe și vârstnice, deci contrazicând legile naturii, după cum Mântuitorul avea să se nască din fecioară în chip minunat. Isaac a fost urcat spre jertfire pe muntele Moria, așa cum Iisus avea să urce pe Golgota, purtând pe umeri lemnul jertfei Sale. Un înger l-a scăpat pe Isaac de la moarte, precum un altul a rostogolit piatra pentru a face cunoscut oamenilor că mormântul era gol, și că Cel

Înviat nu mai era acolo. La ceasul rugăciunii, Isaac a întâlnit-o pe Rebeca în câmpie și a dus-o în cortul mamei sale, Sara, după cum și Hristos își va întâmpina Biserica Sa pe nori, pentru a o duce în sălașurile cerești, în Ierusalimul cel Nou, patria mult dorită.

Nu! Noi nu avem același Dumnezeu ca și necreștinii! Condiția obligatorie pentru a-L cunoaște pe Tatăl, este Fiul: *Cel ce M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl, nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine* (In 14, 6-9). Dumnezeul nostru este Dumnezeul cel Întrupat, *pe Care L-am văzut cu ochii noștri, și mâinile noastre L-au pipăit* (I In 1, 1). Ceea ce este nematerial S-a făcut material pentru mântuirea noastră, cum spune Sfântul Ioan Damaschin, și ni S-a arătat nouă. Dar când oare S-a arătat El printre evreii și musulmanii de astăzi, așa încât să putem spune că și ei Îl cunosc pe Dumnezeu? Iar dacă ei Îl cunosc deplin pe Dumnezeu, fără a avea nevoie de Iisus Hristos, atunci înseamnă că Hristos S-a întrupat, a murit și a înviat în zadar!

După cuvintele lui Hristos, ei încă *nu-L cunosc deplin pe Tatăl.* Ei au anumite *concepții* despre Tatăl; acestea însă nu cuprind revelația supremă, supra-rațională, a lui Dumnezeu, așa cum i-a fost ea dată omenirii prin Iisus Hristos. Pentru noi, creștinii, Dumnezeu este *de necuprins, de neînțeles, de nedescris, și nematerial,* așa cum spune Sfântul Vasile cel Mare. Dar pentru mântuirea noastră, El s-a făcut (în măsura în care ne împărtășim de El) material, cu putință de cuprins cu mintea și de descris, *arătându-Se* prin taina Întrupării Fiului Său, *a Căruia este slava în vecii vecilor, amin.* De aceea, Sfântul Ciprian al Cartaginei afirmă că cine nu are Biserica drept Mamă, nu-L are nici pe Dumnezeu drept Tată!

Dumnezeu să ne păzească de păcatul apostaziei la venirea Antihristului, ale cărei semne se înmulțesc pe zi ce trece. Fie ca El să ne păzească de suferințe, pe care nici chiar cei aleși nu le-ar putea îndura fără harul Celui Care, cu mila Sa, va scurta acele zile. Și fie ca El să ne țină în „turma cea mică" pe noi, „rămășița cea după alegerea Duhului", astfel încât și noi să ne putem bucura ca Avraam de lumina feței Sale, prin rugăciunile Preasfintei, de Dumnezeu Născătoarei și Pururea Fecioarei Maria, ale cetelor îngerești, ale mulțimii de mărturisitori, proroci, mucenici, ierarhi și propovăduitori care au rămas credincioși până la moarte, care și-au vărsat sângele pentru Hristos, care ne-au renăscut pe noi prin Evanghelia Lui și prin apa Sfântului Botez. Noi suntem fiii acestora – și suntem desigur slabi, păcătoși, și nevrednici, dar nu ne vom întinde mâinile către un *dumnezeu străin*! Amin.

Pr. Basile Sakkas
La Foi Transmise,
5 aprilie 1970[1]

[1] Pentru cea de-a 5-a ediție americană, editorii au introdus câteva clarificări teologice în acest capitol.

Ediție îngrijită de Cătălin și Alexandra Grigore

Imagine copertă: Părintele Serafim Rose la Mănăstirea Sfântul Gherman din Alaska, 1979. Fotografie realizată de Gary Todoroff.

Coperta: Mona Velciov

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Mulțumim Părintelui Damaschin
de la Frăția Sfântul Gherman din Alaska
pentru dreptul și binecuvântarea date
spre traducerea și publicarea acestui volum.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SERAPHIM ROSE, ieromonah
Scrieri / ieromonah Serafim Rose. - București: Editura Sophia, Alexandria: Cartea Ortodoxă, 2009
Bibliogr.
ISBN 978-973-136-128-4; ISBN 978-606-529-031-0

281.9